רבי שמעון פוטר בזו ר"ש בן יהודה פוטר בכולן משום רבי שמעון ואפילו בקמייתא אמר רבא הכא במאי עסקינן *כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון ובהא פליגי ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא ור"ש סבר מקצת ידיעה לאו כידיעה דמיא אמר מר הלך בראשון ונכנס והיזה (א) וטבל והלך בשני ונכנס חייב [ב] אמאי חייב הא לא הוי ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה [ג] סלקא דעתך כאן עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא דר' יוחנן אדר"י לא קשיא כאן עשו אבל בכל התורה כולה לא מאי טעמא הכא גבי טומאה כתיב [1]ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב [2]או הודע אליו חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לר"ל קשיא אדמוקים לה כר' ישמעאל לוקמה כרבי הא קמ"ל דר' ישמעאל נמי לא בעי ידיעה בתחלה הא מתניתין היא [א]דתנן רבי ישמעאל אומר ונעלם [ונעלם] (ממנו) שתי פעמים [ב]לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל:

מתני' חלב ונותר לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן שגג שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת [ג]ורבי יהושע פוטר א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת (א) [ד] עשה היום ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביוה"כ עשה או על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע [ה]אף מאשם תלוי [ו]ר' שמעון ור' שמעון שזורי אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [ה] משם אחד שהוא חייב [ו] על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר (ב) [ז] [אמר ר"ש] תמיהני אם פטר בה ר' יהושע א"כ למה נאמר [2]אשר חטא בה [ח]פרט למתעסק:

גמ' תניא א"ר אליעזר [ט]מה נפשך אי חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה חייב אי ביה"כ עשה מלאכה חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה מיבעי ליה [י]פרט למתעסק

מתעסק

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאות נינהו אכל חדא וחדא כניסה איכא למימר שביל זה הוא הטהור והילכך ליכא ידיעה ודאית בתחלה ובטומאת מקדש בעינן ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בנתים ות"ק דמחייב מפרש טעמיה לקמן: **ואפילו בקמייתא.** במתני' קמייתא בתמיה והא איכא ידיעה ודאית (ג) בכניסה אחריתי: **שכח שהלך בראשון.** ואף על גב דטומאה ודאית היא מיהא ליכא אלא מקצת הידיעה דשכח את הראשון ובהא פליגי הני תרי תנאי אליבא דר' שמעון ת"ק אליבא דר' שמעון לא פטרו אלא בבתרייתא דאילו בקמייתא כיון דממה נפשך איכא [ח] טומאה ידיעה ודאית שהלך בשניהם אף על פי ששכח שהלך בראשון אפילו הכי מקצת ידיעה כידיעה והוה ליה ידיעה בתחלה אבל בבתרייתא ליכא ידיעה [ט] ודאית: **ור' שמעון בן יהודה סבר.** אף על גב [י] דטומאת ידיעה ודאית היא כיון דליכא אלא מקצת ידיעה כמאן דליתיה דמיא: **ר' ישמעאל כו'.** בפרק שני דשבועות (יד.): **וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש.** דאמאי לא אוקמה כרבי ולימא ידיעת ספק כודאי: **ונעלם והוא טמא.** משמע אף על גב דליכא קלא העלמה בטומאה חייב: **ונעלם כו'.** מדאפיק הני תרי ונעלם להן לדרשא אלמא לית ליה ידיעה בתחלה דידיעת טומאה דבעי בתחלה ובסוף לא מפקא אלא מהנך תרי ונעלם כדאמרן בפ"ק דשבועות (דף ד.): **מתני' חלב ונותר לפניו.** וכסבור שניהן שומן דהיתרא: **אשתו נדה ואחותו עמו בבית.** בא על האחת כסבור זו אשתו וכסבור שטהורה היא ונמצא שאשתו היתה נדה ועוד ספק על איזו מהן בא: **ור' יהושע פוטר.** מפרש בגמרא (ד) אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא: **או שעשה.** מלאכה בשבת ואינו יודע איזו מלאכה עשה אם חרש אם זרע: **אף מאשם תלוי.** מפרש בגמ' [ע"ב]: **לא נחלקו.** ר' אליעזר דאמר לא בעינן שידע במה חטא [ז] [ור' יהושע דאמר בעינן שידע במאי חטא]: **על דבר שהוא [יא] משם אחד.** כגון שתי אילנות של מין אחד לפניו ולא ידע אם מזה לקט אם מזה: **שהוא חייב.** שהרי ידע במה חטא אחר מלאכה עשה שבלקיטת תאנים חטא: **על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות.** כגון ספק קצר ספק טחן אי נמי ספק תאנים ספק ענבים וכן בנתכוין לזו ועשה את זו דנה דכתיב בקרא בין אידיעה בין אחטאתי) היא לר' יהושע עד שיתכוון לחטוא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא ולרבי אליעזר כיון דנתכוון לדבר שיש בו חטא ולעת ידיעה נודע לו שחטא סגי: **א"ר יהודה כו'.** בגמרא [ע"ב, כ] מפרש מאי פלוגתיה דרבי יהודה עלייהו: **ותמיה אני אם פטר בה.** כלומר על מה פטר בה רבי יהושע הלא נתכוון על דבר האסור: **א"כ.** דמתעסק כי האי גוונא חייב למה נאמר בה: **פרט למתעסק.** בהיתרא כגון למתוך את התלוש וחתך את המחובר אבל זה המתעסק באיסור חייב: **גמ' מבעי ליה פרט למתעסק.** כגון נתכוון לזו ועשה אחרת. ואי קשיא אם כן דר"א אית ליה דרב נחמן האי בה דדריש ר' אליעזר פרט למתעסק לא צריך דממלאכת מחשבת למייתי רב נחמן מצי למילף נראה לי דר"א לית ליה דרב נחמן דדריש מלאכת מחשבת אסרה תורה דלא משמע ליה ההיא דרשא ולא מייתי דרב נחמן אלא משום דלמר כהדיא דמתעסק בשבת פטור אבל לרבי יהושע דדריש אשר חטא בה עד שיוודע לו במה חטא איהו דריש כרב נחמן מלאכת מחשבת אסרה תורה [יד]:

אדמוקמת כרבי ישמעאל לוקמה כרבי. וא"ל על כרחך דלאו כרבי ממש דאם כן כלא קשיא דריש לקיש אדר"ל מאי למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית רבו ומש"ה חייב דהוה ליה ידיעת בית רבו ורבי סבר שמה ידיעה אלא הכי פריך אדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת ספק דסבר רבי שמה ידיעה: **הא** מתניתין היא דתנן כו'. והקשה הרב ר' שמואל מוואלדו"ן והיכי מוכח מהאי מתניתין דמייתי דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה לעולם אימא לך דבעי [יב] אי משום דמפיק ונעלם ונעלם לדרשא אחריתי הא חזינן רבי דסבר ידיעת בית רבו שמה ידיעה ובעי ידיעת בית רבו אע"ג דמפיק ונעלם ונעלם להעלם טומאה ולהעלם מקדש כמו הכא ומכל מקום בעי ידיעת בית רבו ממשמעות ונעלם מכלל שידע כבר ויש לומר בשלמא רבי אשכחנא בעלמא דבעי ידיעת בית רבו א"כ גבי מקדש וטומאה נמי בעי לה אבל רבי ישמעאל לא אשכחנא בשום דוכתא דבעי ידיעת בית רבו [יג] ועוד יש לומר א"כ הוה ליה למימר בהדיא ונעלם מכלל שידע כבר:

מסורת הש"ס

א) שבועות יד., ב) [במשנה שבמשניות איתא ר"ש שזורי ור"ש אומרים וכו' וכן איתא לקמן כ.], ג) [הוריות ח.], ד) שבועות יט:, ה) הוריות ח., ו) פ"י, ז) תוספתא, ח) [ועי' תוס' סנהדרין סב: ד"ה לגביה].

* * *

תורה אור השלם

1. או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם: ויקרא ה ב
2. או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים: ויקרא ד כג

* * *

הגהות הב"ח

(א) במשנה שאני אומר מקצת מלאכה עשה וכו' ואינו יודע אם בשבת: (ב) שם ור' יהושע פוטר א"ר יהודה תמיהני אם פטר: (ג) רש"י ד"ה ואפי' וכו' ודאית הס"ד ואח"כ מ"ה הילוכו בשני כו' בכניסה אחריתי שכח: (ד) ד"ה ורבי יהושע וכו' בגמרא מדכתיב אשר:

* * *

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. דלאו כאן נאמר מכאן ידיעה ודאית בתחלה, שאף ידיעה זאת של שביל שני ספיקא היא, שהרי טהור לו מטומאה ראשונה אם הראשון הוא הטמא (שבועות יט.). פוטר בכולן. אף בראשונה ולקמן מפרש לה (שם). ואפילו בקמייתא. בתמיה, ממה נפשך טמא הוא, קודם שנכנס היה טמא ודאי ידיעת ודאי הוה ליה בתחלה (שם יט:). שכח שהלך בראשון. ואין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא. ת"ק אליבא דר"ש שפוטר בזה ובזה ואינו פוטר בראשונה, סבר כיון דטומאת ודאי הוא, אע"ג דאינו לא ידע לה לכולהו דהוה ליה ידיעת ודאי אלא ידיעת ספק, עדיפא היא מהנך ידיעות ספק דהזה ושנה, דהתם ידע ליה לכולה מילתא ואפילו הכי ספק הוא, אבל הכא אי הוה ידע לה לכולה מילתא הוה ליה ידיעה ודאית, הלכך לאו ידיעת ספק היא אלא מקצת ידיעה ודאית ומקצת ידיעה ככל ידיעה, ור"ש בן יהודה אליבא דר"ש סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ודאית ככל ידיעה (שם). ואמאי חייב. לת"ק פרקין (שם). אדמוקים לה כר' ישמעאל. מאי דוחקיה למימר דלא בעי האי תנא ידיעה בתחלה, דלמא לעולם בעי וסבירא ליה כרבי דאמר ספק ידיעה כידיעה (שם). הא קמ"ל. ריש לקיש (שם). מגמרא. הלכה למשה מסיני (שם).

* * *

שיטה מקובצת

א) והיזה ושנה וטבל: ב) חייב ואמאי חייב: ג) בידיעה קא סלקא דעתין אות כ' נמחק: ד) מקצת מלאכה עשה: ה) שהוא משום שם אחד: ו) על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קצר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק ענבים וכן נתכוין לזו ועשה זו. תמה לשון דהכי הוא ודאי דמהא מיירי דמתכוין לזו ועשה זו דהא מייתי לה אבל אין דקיק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] ובספק טחן דמהא לא איירי כלל דודאי וקוקים אנו לפרש מה שפי' רבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אידיעה דלר' יהושע עד שמתכוין לחטא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא דבתרוייהו פטר ר"י כדתנן במתני' במילתיה דת"ק דבעי דידע במה חטא ובמילתיה דר"ש עד דמתכוין לחטא בה. תוס': ז) פוטר ותמהני גליון כן גרס רש"י והרגמ"ה והרמב"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תיבות אמר ר"ש ליש: ח) איכא ידיעת טומאה ועל תיבות ידיעה נרשם עליו קו להורות כי לפ"ד הוא יתר: ט) ידיעת טומאה ודאית: י) אע"ג דידיעת טומאה ודאית: יא) שהוא משום שם אחד: יב) ובעי ידיעת בית רבו אי: יג) [illegible]

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"א מהל' שגגות הל' ו:
ב [מיי' שם הל' א ב]:
כ ב ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הל' ג ופ"ח הל' ה:
כא ד מיי' פ"ח שם הל' ה:

* * *

רבינו גרשום

פה אכל: ולרב נחמן חייב דהא איקבע איסורא, דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: איתיביה רבא לרב נחמן, והא כוי וספק בן ט' וספק נדה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסורא וחייבין באשם תלוי: השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. ר' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: וחכמים פוטרים. דבעו קביעותא: ואמאי א"ל דהא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא הא קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטת ר' אלעזר. דלא בעי קביעותא לאיסורא: באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפירקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת הא כיון דאין זדונו כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אליעזר מאי איריא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אליעזר כו': אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אליעזר דבבא בן בוטא היא: דתנן אלא אמר לו המתן. שלא תביא אשם תלוי: עד שתכנס לבית ספק. עד שתעשה דבר שיש בו ספק חיוב חטאת היינו כגון אכל חתיכת ספק חלב ספק שומן או כיוצא בה והוי אמרו לו היינו ר' אליעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חיוב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שאתמול חטא והיום עדיין לא חטא. אמר המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אומר לי המתן כו' כדאמרן: בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות: ור' מחייב. דקסבר איקבע איסורא: אכל את הראשונה בשוגג ואת השנייה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו: את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת: ור' מאיר מחייב. מ"ט דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסורא: והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתו לא היו ב' חתיכות: אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוא ודאי] כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן וחברו אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא: אי ר' מן הדין ומן הדין הוא. דשני ליחייב דהא אית ליה איקבע איסורא מעיקרא: ואי רבנן. שני אמאי חייב: משום דלא איקבע ראשון בחטאת נימא לשני דפטור איתי חולין לעזרה. דאשם תלוי דידיה נמי הוי חולין דהא איהו פטור מקרבן: אמר רב אשי. האי דקא מייתי שני אשם תלוי דאפילו שלא מן הדין: ור' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. הואיל (וכך) דבין כך ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני. אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב ונימי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה: ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: כאן שנה ר' ידיעות ספק מחלקות לחטאות. אע"ג דידיעות ראשונות ידיעת ספק הוו כיון דאחרונה ידיעה ודאי הויא הנהו ראשונה דספק מחלקות נמי לחטאות ולהכי קאמר כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: והבא אמר ידיעת ספק אין מחלקת לחטאות כלל. אלא הכי קאמר הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי בעלמא בין כל אחת ואחת מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל לא חטאות: ואת לא תסברא דידיעת ספק מחלקת לחטאות. אלא סבירא לך דידיעת ספק אינה [illegible]

א) [illegible] ב) עד כאן שייך לדף י"ח ע"ב. ג) עד כאן שייך לדף י"ח ע"ב

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones